

De Vliegenmepper

Contactorgaan van de
Sectie Diptera van de
Nederlandse Entomologische
Vereniging

Jaargang 28, nr.1 2019

Colofon

De Vliegenmepper, jaargang 28 nr. 1
ISSN-nummer: 1338-3178

De Vliegenmepper is het contactblad van de Sectie Diptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging en verschijnt twee keer per jaar.

Sectie Diptera

De sectie heeft als doel het bevorderen van de studie van de Diptera in het Nederlandse taalgebied. Hierin vervult De Vliegenmepper een belangrijke functie.

Het bestuur

Voorzitter en bijeenkomsten: Wil van den Hoven, Kalmoes 2, 2771LG Boskoop, Tel. 06 36546662 / 0172215872, E-mail: w.v.d.hoven3@kpnplanet.nl

Secretaris: Leendert Jan van der Ent, e-mail: ljvanderent@planet.nl

Penningmeester:

Ruud van der Weele, Kloosterlaan 6, 4111 LG Zoelmond The Netherlands ; rvanderweele@gmail.com

Contributie: €7,50 per jaar over te maken op: ING bankrekening/bankaccount 754847187 t.n.v./of: Ruud vd Weele, Culemborg onder vermelding van: 'contributie Sectie Diptera 2019'. ING-Bank, Culemborg IBAN: NL94INGB0754847187. BIC: INGBNL2A

Dipteraweekenden:

Gerard Pennards, tel. +31 (0) 33- 8886999, Email: gerard_pennards@hotmail.com,

Lidmaatschap

Iedereen, ook niet-NEV-leden, kan lid worden van de Sectie Diptera, opgave bij de secretaris. Alle leden van de sectie krijgen automatisch de Vliegenmepper toegestuurd.

Redactie Vliegenmepper

Laurens van der Leij, Gestelseweg 6 5296 KP ESCH , tel: +31 (0) 6 51048179, email: lvanderleij@mac.com
Niels-Jan Dek, email: nielsyese@gmail.com

Redactieadres: zie Laurens van der Leij.

Aanwijzingen voor de auteurs

Kopij indien digitaal aangeleverd bij voorkeur als platte tekst of **niet opgemaakt** Worddocument. Eventueel kan een document met de gewenste opmaak toegevoegd worden. Eventuele afbeeldingen graag als separaat bestand aanleveren in drukkwaliteit (minimaal 300 dpi).

De Vliegenmepper wordt internationaal gelezen. Indien een auteur een Engelstalige samenvatting bij het artikel wenst dient hij/zij deze zelf aan te leveren. De redactie kan hierbij ondersteuning bieden.

Deze aflevering kan ook gedownload worden via:

<https://www.nev.nl/diptera/nieuwsbrief.html>

Foto's en afbeeldingen zijn dan in kleur te zien en af te drukken. Op dit adres zijn ook alle oude nummers te downloaden.

Foto voorplaat: *Eristalis anthophorina*. Foto Elias de Bree

Inhoudsopgave

- 3 Hoe vliegen we de volgende 25 jaar?
- 5 Achteraf
- 6 Een Friese bijvlieg erbij op het Diptera-weekende
- 9 Diptera in de Vijfherenlanden
- 14 Terrasjeskommazweefvliegen doen de winter door: voor het eerst winterse generaties *Eupeodes corollae* in België en Nederland
- 18 Verslag Dipterawekend 2018 in Gaasterland - Friesland
- 22 Een Facebookgroep voor de sectie Diptera
- 23 Hollandse duinen
- 24 Hilltoppende horzels in in Noord-Frankrijk

Contributie:

De penningmeester zou graag de contributie voor 2019 van u ontvangen. Voor gegevens zie de colofon.

Adres- en e-mailwijzingen:
Niet alleen doorgeven aan de secretaris van de NEV (indien NEV-lid) maar ook aan de secretaris van de sectie.

Hoe vliegen we de volgende 25 jaar?

Wil van den Hoven

Met 33 leden was de Dipteradag van afgelopen 9 februari in Tilburg weer goed bezocht. De bijeenkomst bestond zoals gewoonlijk uit een ledenvergadering gevolgd door een reeks boeiende presentaties. Naast het vaststellen van een gezonde financiële situatie van de Sectie waren er bestuurlijke mededelingen die ook voor de niet aanwezigen van belang zijn. Voor deze dan ook een kort verslag.

Allereerst zijn er een paar wijzigingen in het bestuur te vermelden. Niels-Jan Dek heeft meegedeeld in de redactie te willen gaan. Dit omdat Jan Willem van Zuijlen heeft aangegeven vanwege zijn drukke werkzaamheden te moeten stoppen. Daarnaast is Jan Meekel bereid gevonden om samen met Elias de Bree de dagexcursies voor hun rekening nemen. De laatste jaren werden de dagexcursies maar matig bezocht en het idee van Elias is om de opzet wat te veranderen. Vorig jaar op de ledenvergadering werd het al voorgesteld om een centraal in Nederland gelegen gebied te gaan monitoren (eventueel voor meerdere jaren) en dit gebied dan ook te betrekken in de dagexcursies voor dit jaar. De keuze is gevallen op de Veluwezoom waarbij het de bedoeling is naast een excursie voor onze leden ook een excursie te organiseren voor een breder publiek. Deelnemers met een meer algemene of beginnende interesse in vliegen maar ook b.v. fotografen zouden we kunnen bereiken via instanties als waarneming.nl en de jeugdbonden. Laten we maar eens kijken hoe dat uitpakt. Informatie over de dagexcursies en het Dipteraweekeinde is inmiddels als het goed is rondgestuurd.

Verder hield ik als voorzitter een presentatie met de ambitieuze titel "Hoe vliegen we de volgende 25 jaar?" Nu is het koffiedik kijken waar we met de Sectie over 25 jaar zijn, maar we kunnen wel met zijn allen nadenken hoe we als Sectie de komende jaren in willen gaan. In 25 jaar zijn we uitgegroeid tot een groep enthousiaste entomologen die elkaar gevonden hebben in een gezamenlijke passie. De expertise in verschillende vliegenfamilies is hierbij sterk gegroeid. Daarnaast heeft de Sectie zijn waarde bevestigd als plaats voor ontmoeting en informatie uitwisseling. Daar moeten

we dus vooral mee doorgaan. Het voorgestelde beleid gaat dan ook niet zo zeer om een koerswijziging maar eerder om aandachtspunten waarmee we de toekomst van de Sectie kunnen verzekeren of misschien zelfs versterken. Een punt van aandacht is de ledenaanwas en met name die van jongeren als medicatie tegen de vergrijzing van de Sectie. De voorgestelde excursie voor een breder publiek zou dan ook een manier kunnen zijn om beginnende jonge entomologen enthousiast te maken voor dipteren met een lidmaatschap als gevolg. Behalve het aantrekken van leden zou het goed zijn als beginnende (jonge) leden bij de Sectie een zekere begeleiding krijgen door ze b.v. wegwijs te maken en hulp te bieden bij het determineren. De "oude rotten" in de dipterologie zouden hierbij als mentor kunnen optreden.

Daarnaast zouden we eens kunnen kijken of we als Sectie een plaats kunnen bieden aan leden met een passie voor diptera anders dan die voor de klassieke taxonomie. Je zou hierbij kunnen denken aan de enorme vlucht die beeldherkenning heeft genomen en waarvan de mogelijkheden voorlopig niet uitgeput lijken te zijn. De bestudering en taxonomie van vliegen via fotografische technieken neemt toe in populariteit. Zou de Sectie ruimte kunnen bieden aan leden die met een andere invalshoek maar met eenzelfde passie met vliegen bezig zijn?

Tenslotte, in de afgelopen 25 jaar is een enorme hoeveelheid expertise opgebouwd. Het zou mooi zijn als die aanwezige kennis meer benut kan worden voor doeleinden zowel binnen als buiten de Sectie. Ik denk hierbij aan ondersteuning voor leden die met een nieuwe groep beginnen of voor organisaties die om hulp bij monitoring of determinaties vragen. Het zou hierbij goed zijn als er inzicht is in wie van de leden wat doet met andere woorden wat de specialisten van de leden zijn. Dit geeft tevens inzicht in die groepen vliegen en muggen waar we niet of nauwelijks aandacht aan geven en dus de moeite lonen om te promoten. Een manier om dit inzicht te krijgen is om bij een aanpassing van het adressenbestand (die toch moet plaats vinden) de leden te vragen om naast hun persoonlijke

gegevens ook hun specialismen te vermelden. Deze gegevens zouden dan aan de leden toegestuurd kunnen worden. Eigenlijk is het een zelfde opzet als toegepast in het NEV jaarboekje. We hebben tegenwoordig te maken met de nieuwe privacywet (AVG). Zowel de NEV als de Secties hebben een privacystatement op papier gezet (zie NEV website). Zolang de persoonlijke gegevens gebruikt worden binnen de Sectie ter verbetering van de onderlinge communicatie (dus niet doorgegeven wordt aan derden) is het geoorloofd de gegevens rond te sturen. Uiteraard bepalen de leden zelf wat ze wel of niet aan persoonlijke gegevens willen vrijgeven.

Dit waren enkele voorstellen maar hoe we uiteindelijk als Sectie Diptera de toekomst ingaan bepalen we natuurlijk met zijn allen. Mochten er suggesties zijn aarzel dan niet om het bestuur aan te spreken.

Achteraf

André Schulten

9 februari 2019. Station Tilburg, een paar minuten voor half vijf. Precies op tijd voor de trein terug naar Arnhem. Het is druk en in plaats van een plekje voor mezelf aan het raam ga ik naast een mevrouw zitten die druk doende is met haar mobieltje, handtas, koffie, mobieltje, koffie, mobieltje. Vlak voor Den Bosch doet ze oordopjes uit, stopt haar spullen weg, staat op, kijkt me aan en wenst me heel vriendelijk nog een goede dag. Alsof we een heel goed gesprek hebben gehad. Maar als ik, een beetje verbouwereerd, reageer met 'tot ziens', vind ik dat evengoed gek. Van mezelf.

Na Den Bosch heb ik een plek voor mijzelf en laat ik m'n gedachten gaan. Vandaag was ik op de jaarlijkse bijeenkomst van de sectie Diptera van de NEV. Eigenlijk ook wel gek om een hele dag over vliegen te praten. 'Gek' naar Algemeen Geldende Nederlandse Normen wel te verstaan (niet dat ik me daar ooit veel van aangetrokken heb, maar dat terzijde).

De ledenvergadering werd een rumoerige bedoening bij de onderwerpen 'hoe gaan we de volgende 25 jaar in' en hoe geven we de sectie meer bekendheid en hoe houden we het ledenaantal in ieder geval op peil. Er werd onder andere geopperd om een eigen Facebook-groep te starten (eigentijds, maar moet wel beheerd worden) en om verbinding zoeken met mensen die actief zijn op waarneming.nl. Facebook kan ik me wel iets bij indenken. Ik ben er allang niet meer actief, had allang eenieder geblokkeerd die dingen leuk vindt die een ander leuk vindt of zijn/haar hele dagelijkse leven met de hele wereld denkt te moeten delen, maar ik ga er nog niet vanaf, juist vanwege de paar natuurclubjes die daar hun info delen. Onder Waarneming-waarnemers is zeker animo voor een excursie, maar het is daar toch een andere wereld. Op het vliegen en muggen forum komt met enige regelmaat de vraag voorbij of het nou wel nodig is om al die (zeldzame) beestjes dood te maken en op te prikken. En daar komt, denk ik, meteen het imago van de sectie Diptera om de hoek.

Zelf ben ik meer een boekjes-maker dan dat ik ooit een echte entomoloog zal worden (maar dat heb ik geloof ik al wel eens gezegd), maar mijn interesse ligt wel bij dat kleine vliegende spul. Het was destijds een behoorlijke drempel om mij aan te melden, er van uitgaande dat je over een behoorlijke kennis en een grote collectie moest beschikken wilde je erbij horen. En, niet dat ik ervoor terugschrik, maar het duizelt me iedere keer weer met al die wetenschappelijke namen en vliegengroepen waar ik in de verste verte geen vermoeden van had die op zo'n dag door de zaal vliegen. Indachtig de wijze woorden van Ton Veltman 'er zijn zoveel soorten vliegen dat je je moet specialiseren', wil ik het ook niet weten.

Je hoeft er niet voor gestudeerd te hebben om te bedenken dat de sectie Diptera nooit erg groot zal worden en dat is ook prima. En misschien is het voldoende om van je te laten horen met bijvoorbeeld regelmatig een artikeltje op naturetoday.nl (moet er wel iemand zijn die schrijft), door iets nadrukkelijker aanwezig te zijn op het forum van waarneming.nl en de Facebook-groep lijkt me ook geen slecht idee en dan maar kijken wie er afkomt op dit 'gekke' clubje waar ik me als 'minimal-dipterist' toch aardig thuis voel.

De trein rijdt ondertussen Arnhem binnen. Jas dicht, rugzakje mee, gedachten on hold en thuis een flink bord soep.

Een Friese bijvlieg erbij op het Dipteraweekend

Elias de Bree

Een Dipteraweekende in Friesland kan natuurlijk niet geslaagd zijn zonder een Friese bijvlieg (*Eristalis anthophorina*) erbij. Dat leek een hele opgave...

Introductie

Eristalis anthophorina (Friese bijvlieg) is een soort uit het genus *Eristalis* met opvallend lange beharing. Samen met *Eristalis intricaria* zijn het de hommelmachtig uitziende Nederlandse *Eristalis*-soorten. *E. intricaria* is erg donker gekleurd, in tegenstelling tot de lichte *E. anthophorina* (figuur 1). Daarnaast heeft *E. anthophorina* kale antenneborstels i.t.t. *E. intricaria* en vele andere *Eristalis* soorten.

Verspreiding

Eristalis anthophorina is een soort met een noordelijke verspreiding in Nederland en Europa. Een van de weinige soorten die uitsluitend uit Drenthe, Groningen en Friesland bekend is in het laatste gedeelte van de vorige eeuw.

Recente waarnemingen

Die verspreiding was historisch gezien een stuk zuidelijker. In naburig Duitsland lijkt de soort uitgestorven in het aan Nederland grenzende deel. Van voor 1970 zijn er waarnemingen uit Noord-Holland. Recenter werd de soort veelvuldig gevangen door o.a. Bob van Aartsen in het Bargerveen. Daar lijkt de soort nu eveneens verdwenen. Toch blijven er waarnemingen van de soort komen uit voornamelijk Groningen. Op waarneming.nl zijn een redelijk aantal foto's te vinden. Altijd enkele exemplaren. Tevens is er een melding van vele exemplaren maar helaas zonder foto uit Friesland terug te vinden.

Habitat

Waar *Eristalis anthophorina* de laatste jaren in Groningen gevonden is zijn de meest oninteressante plekken denkbaar. Een erg klein bosje temidden van uitgestrekte akkers en naast een brede, kale sloot. Plekken waar je als zweefvliegenenthousiast nu nooit op zoek zou gaan. Daarnaast werd de soort in Friesland wel in een achtertuin waargenomen.

Figuur 1: Vrouwtje *Eristalis anthophorina* gevangen tijdens het Dipteraweekende (foto Elias de Bree)

Gedrag

Bekend van de soort is dat ze graag boven het water vliegt. Bloembezoek zou gebeuren op gele plomp, grote watereppe en andere schermbloemen in rietlanden (Reemer et.al. 2009).

Dipteraweekende

Tijdens het Dipteraweekende in Friesland kon een zoektocht naar de soort natuurlijk niet missen. Waren de waarnemingen van de laatste jaren op waarneming.nl incidenteel of kon een gerichte zoekpoging de soort nog steeds vinden in het Friese?

De dag van aankomst zijn we in de buurt van Joure op zoek gegaan. Ondanks ogenschijnlijk goed habitat, zoals het natuurgebied Zwarte Sloot, werd *E. anthophorina* niet gevonden.

Op 11 Mei was de dag dat het moest gebeuren. Mooi zonnig weer en niet teveel wind na een periode met kouder weer. Het uitgelezen moment om Zweefvliegen te vangen. De bedoeling was om drie plekken, waar eerder waarnemingen waren gedaan te bezoeken. Een sloot in de weilanden van Aldeboarn, naast natuurgebied De Deelen was de eerste stop. Zowel langs de sloot als in het natuurgebied vloog het redelijk in de koude ochtendwind. Op een Lijsterbes kwamen behoorlijk wat soorten af, maar geen *E. anthophorina*.

De tweede stop was de heemtuin middenin

Figuur 2: Herik waarop *E. anthophorina* gevangen werd (foto Elias de Bree)

Sneek. Na tien minuten rondlopen was het raak. Een enkel mannetje kon worden gevangen, bloembezoekend op paardebloem. De laatste stop zou It Heidenskip worden. Twee waarnemers hadden daar op 20 April 2014 zomaar tien dieren bijeen waargenomen. Echter, zonder foto op waarneming.nl. Eenmaal gestopt duurde het geen minuut of de eerste *Eristalis anthophorina* werd gevangen. Zelf heb ik die dag (<https://waarneming.nl/waarneming/view/110553963>) daar zes beesten verzameld en twee vrouwtjes vol eitjes laten gaan.

It Heidenskip

Blijkbaar is *Eristalis anthophorina* nog in aantal aanwezig in Friesland. Maar dan niet in natuurgebieden, maar aan een slootrand zoals bij It Heidenskip. De vliegen waren vooral te vinden op Herik dat langs de slootranden groeide (figuur 2). De habitat was een bredere diepe sloot waar langzaam water door stroomde (figuur 3). De omgeving was voornamelijk bemeste weilanden afgewisseld met een boerenerf. Twee maal is er een vrouwtjes bezig gezien eitjes afzetten. De plek daarvan was bijzonder. Bij de dammen over de sloot was veel plantaardig materiaal opgehoopt, drijvend op het water (figuur 4). Meerdere soorten *Eristalis* waren daar bezig met ei-afzet. Zeker *Eristalis intricaria* en *E. nemorum*. Nu is de larve van *E. anthophorina* wel beschreven maar niets is bekend waar de larve zich precies ophoudt (Reemer et.al. 2009). Wellicht is het grote aantal dieren dat hier door de jaren heen aanwezig is, wellicht afhankelijk van de omstandigheden in deze sloot.

Figuur 3: Habitat bij It Heidenskip (foto Elias de Bree)

Figuur 4: Drab waarop ei-afzet van *E. anthophorina* waargenomen werd(foto Elias de Bree)

Discussie

Duidelijk is dat *Eristalis anthophorina* duidelijk beïnvloed wordt door de opwarming van het klimaat. De meest zuidelijke waarneming in Nederland komt uit de Achterhoek tussen 1950 en 1989. Tussen 1990 en 2007 is de meest zuidelijke waarneming nabij Zwolle. In de periode daarna uit De Wieden door Sander Bot. Die daar nog steeds wel eens komt maar de soort daar sinds 2009 niet meer heeft gezien (pers. med.). Dat maakt dat de populatie in It Heidenskip de meest zuidelijke is op dit moment.

De plantensoorten waarop de soort het meest recent aangetroffen wijken af van wat tot nu toe hierover bekend was. De waarnemingen zijn gedaan op Boterbloem, Herik, Margriet, Paardebloem en Pinksterbloem. Hier de dieren ook op gefotografeerd. Ook de habitatkeuze lijkt veranderd. Uit alle veengebieden die beschermd natuurgebied zijn en waar de soort ooit te vinden was, lijkt ze daar nu geheel verdwenen.

Het lijkt de uitgelezen soort om voor een organisatie als It Fryske Gea of EIS Nederland een project op te zetten om ze te volgen. Een natuurlijke bestuiver, in het agrarisch gebied, die duidelijk beïnvloed wordt in zijn verspreiding door de opwarming van het klimaat.

Maar de belangrijkste conclusie, de Friese bijvlieg is nog steeds Fries en met enig zoeken kan een grote populatie nog redelijk makkelijk aangetroffen worden...

Literatuur

Reemer, M. W. Renema, W. van Steenis, Th. Zeegers, A. Barendregt, J.T. Smit, M.P. van Veen, J. van Steenis & L.J.J.M. van der Leij 2009. De Nederlandse zweefvliegen (Diptera: Syrphidae). –Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. [Nederlandse Fauna 8]

Diptera in de Vijfheerenlanden

Aat Barendregt, Cees Gielis en
Liekele Sijstermans

Het Rivierengebied in Nederland is ruimtelijk duidelijk omgrensd door de grote rivieren en hun kleibodem, maar de biogeografische plaats is niet duidelijk. Volkert van der Goot (o.a. in veldgids 1 - Zweefvliegen, KNNV 1989) vond dat het rivierengebied tot het Binnenland gerekend moest worden, maar er was geen definitie voor het verschil naar het oosten of westen toe. In het Groene Hart, naar het westen, heeft de bodem een groter oppervlak nat veen maar daar zijn ook kleigronden. Hoe dat uitwerkt voor de aanwezige soorten blijft een groot vraagteken. Omdat in het Rivierengebied meestal slechts steekproefsgewijs Diptera verzameld zijn en geen goed overzicht beschikbaar staat, wordt de diversiteit aan Diptera in de Vijfheerenlanden als informatiebron gegeven, als voorbeeld uit deze regio.

De grenzen van de Vijfheerenlanden worden gevormd door de Lek in het noorden, de Linge in het zuiden, de Diefdijk (deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) in het oosten en door de (Oude) Zederik of Zouwe en het Merwedekanaal in het westen. Tot voor kort bestond de streek uit drie gemeenten: Leerdam, Vianen en Zederik, maar deze zijn gefuseerd tot de nieuwe gemeente 'Vijfheerenlanden', gelegen in de provincie Utrecht. Het gebied dankt zijn naam aan de (vijf) heren van Arkel, Ter Leede, Hagestein, Everdingen en Vianen, die in 1284 gezamenlijk maatregelen namen tegen de wateroverlast vanuit de Gelderse Betuwe. Het polderlandschap is sinds de Middeleeuwen weinig veranderd: het bestaat uit uitgestrekte weilanden maar hiertussen liggen vele griendcomplexen die nog steeds onderhouden worden. Daarmee ontstaat er een halfopen landschap waarin veeteelt en natuur elkaar afwisselen. Door het gebied lopen zandruggen welke door oude rivierlopen zijn gevormd en waar vooral de bebouwing heeft plaats gevonden. Plaatselijk zijn er echte natuurkernen die deels in het onderzoek betrokken zijn. Kenmerkend zijn enkele zeer oude eendenkooien, welke sinds de late middeleeuwen aanwezig zijn.

De Dipterafauna van de Vijfheerenlanden

Ten einde een overzicht te geven van de vliegen in dit gebied hebben we zeven ver-

schillende locaties samengenomen, die gedurende de laatste 16 jaar op Diptera onderzocht zijn (zie de lijst aan het eind van het artikel):

[A] - Lexmond - eendenkooi Achthoven - RD 128-441 - leg. A. Barendregt + C. Gielis - malaiseval van juli-november 2002 + april-augustus 2003. Het betreft een oude eendenkooi, welke eeuwenlang op deze plaats gelegen is.

[B] - Lexmond dorp - RD 130-441 - leg. C. Gielis - vangsten in periode 2006-2014. Een zeer ruime tuin met fruitbomen en kruidige begroeiing, welke aanvankelijk aan de rand van het dorp was gelegen, maar later door nieuwbouw is ingesloten

[C] - Leerdam - Diefdijk - boomgaard en griendbosje aan de zuidzijde van de Schoonrewoerdse Wiel - RD 137-436 - leg. C. Gielis - vangsten in 2007.

[D] - Vianen dorp - RD 133-444 - leg. F. van Nunen - vangsten in 2008.

[E] - Schoonrewoerd - schaapskooi / reservaat Overboeicop - RD 135-438 - leg. C. Gielis - malaiseval in 2012-2013, van eind maart tot begin december. Het gebied bestaat uit weiland, griendbosjes, een bosperceel van circa 50 jaar oud en een oud bosperceel van circa 120 jaar. Het laatste perceel is hooggelegen, de overige liggen in de winter juist boven het grondwaterniveau.

[F] - Schoonrewoerd - schaapskooi bij reservaat Overboeicop - RD 135-438 - leg. L. Sijstermans - malaiseval van begin maart tot eind november 2014, en handvangsten in 2015.

[G] - Lexmond - Molenkade - RD 128-440 - leg. C. Gielis - handvangsten 1999. Een kade aan beide zijden bebost met loofhout, o.a. enkele populieren met rottende gaten en takken.

In eerste instantie is het verzamelde materiaal door de auteurs gedetermineerd, waarna het materiaal deels naar specialisten gaan is die de soorten verder op naam gebracht of gecontroleerd hebben. Hiervoor

gaat onze uitdrukkelijke dank uit naar Joke van Erkelens, Hans Huijbregts, Ruud van der Weele, Jan Willem van Zuijlen, John Smit, Theo Zeegers, Wouter van Steenis en Pjotr Oosterbroek.

Het resultaat van deze activiteiten wordt samengevat in een groot overzicht met alle aangetroffen soorten uit 43 families, met verwijzingen naar de zeven locaties. Het is ondoenlijk de individuele vangsten te noemen, vandaar dat gekozen is alleen de locatie te geven. Voor nadere informatie zijn de basisgegevens per locatie bij de drie auteurs (leg.) aanwezig. In het overzicht zijn de families en soorten alfabetisch gerangschikt. De naamgeving sluit aan bij de Naamlijst Diptera van Beuk (2002). In het overzicht ontbreken enkele soorten die later nog gepubliceerd zullen worden als nieuw voor de Nederlandse fauna.

Evaluatie van de regionale fauna

Deze fraaie lange lijst vormt een duidelijke basis voor een afweging met vele soorten uit veel families. Hoewel de vraag duidelijk geformuleerd wordt, is een antwoord moeilijk te geven want wat zijn de harde criteria om oost en west Nederland te scheiden? Op dit punt blijkt dat we best redelijk te kunnen vangen/determineren en dat ook met veel plezier uitvoeren, maar de vervolgstap nog heel beperkt is. Complete overzichten met verspreiding en ecologie van de soorten per familie zijn schaars. Meestal werken we per familie hooguit met enkele personen en missen we het landelijk overzicht. Letterlijk is het aantal data te beperkt om verantwoord iets te kunnen uitleggen. Beter is het om met duizenden waarnemers gedurende vele decennia bijv. slechts 350 soorten vogels te noteren, met daarnaast een professionele verwerking van de gegevens. De uitzonderingen binnen de Diptera met 5000 soorten en gemiddeld 0,7 waarnemer per familie zijn de vanouds onderzochte 'tastbare' groepen zoals bijvoorbeeld zweefvliegen en wapenvliegen, waarvan reeds decennia goede tabellen zijn en over de verspreiding veel bekend is geworden. Het pionierswerk van Volkert van der Goot betaalt zich 40-60 jaar later uit. We zullen we ons vooral richten op deze bekende groepen.

Een gering aantal kenmerkende soorten van zandgronden (oosten + duin) zoals *Myopa tessellatipennis* (Conopidae), *Coremacera marginata*, *Euthycera fumigata* (Sciomyzi-

dae) en *Thereva nobilitata* (Therevidae) wordt spaarzaam aangetroffen in de Vijfheerenlanden. Ook zijn nauwelijks Asilidae gevonden. Tegelijkertijd is de lijst met soorten typisch voor droge (naald-)bossen geheel afwezig. De regio is dus niet echt zanderig binnenland.

Van de andere kant uit bekeken zijn de echte laagveensoorten ook afwezig. Bij de Syrphidae zijn de moerassoorten *Anasimyia contracta*, *A. interpuncta* en *A. transfuga* present, maar deze soorten duiden het ecosysteem aan en niet een specifieke regio in Nederland; de echte laagveensoort *A. lunulata* is bijv. afwezig. Er zijn vele nat-graslandsoorten uit het genus *Platycheirus* aanwezig (inclusief *P. occultus*), maar een echte laagveensoort zoals *Platycheirus fulviventris* ontbreekt. Ook de 'westelijke' soort *Lejogaster tarsata* is niet gevonden. Het aantal soorten Stratiomyidae is groot maar de meeste soorten kennen we uit vochtig loofbos zonder ruimtelijke differentiatie. Slechts *Stratiomys singularior* komt juist in het westen van het land voor. Er komt een ruime hoeveelheid soorten van de Sciomyzidae voor, maar die reageren meestal op de factor 'vocht', zodat daaruit ook geen regionale differentiatie komt.

De lijst met aangetroffen Syrphidae is lang en er zitten best wel leuke of bijzondere soorten bij zoals *Brachyopa scutellaris*, *Brachypalpoides lentus*, *Callicera fagesii*, *Cheilosia chrysocoma*, *Criorhina asilica*, *Epistrophe melanostoma*, *E. ochrostoma*, *Eupeodes goeldlini*, *Temnostoma bombylans* en *T. vespiforme*. Een analyse van wat bekend is van deze soorten geeft vaak een oostelijke verspreiding over Nederland aan. Tegelijkertijd komt iedere keer ook de aanduiding van 'vochtig loofbos' tevoorschijn, bijv. ook ondersteund door de presentie van *Ferdinandea cuprea*. Misschien interpreteren we de aanwezigheid van deze vliegen verkeerd. In het westen hebben we weinig vochtige oude loofbossen en relatief veel open veenweide, zodat het ecologisch spectrum in verschillende dimensies anders is dan in het oosten van het land, waar ook veel meer variatie aanwezig is.

Uiteindelijk weten we voor de Vijfheerenlanden weinig onderscheid te benoemen tussen oost of west Nederland. Het is duidelijk geen oostelijke zandgrond en ook geen

westelijke veenweide. Misschien bestaat het idee 'binnenland' niet. Deze rivieren-regio wordt gekenmerkt door lokale omstandigheden, met veel vocht en met een gebufferde klei-bodem. Dankzij de vele oude bos-elementen (eendenkooien, grienden) blijken vooral de soorten bekend van vochtige loofbossen te domineren, waarmee dus de karakteristiek voor de Vijfheerenlanden neergezet wordt.

Summary

The Vijfheerenlanden is a region with clay soils about 20 km south of Utrecht, in between branches of river Rhine. The landscape is a mixture of pasture lands and woodland fragments. In this region various research for the presence of species from many Diptera-families had been performed during last 18 years. All data are merged in one table, indicating the diversity of that region. Evaluation of the represented species learns that especially many species known from wet deciduous forest are represented.

Aat Barendregt – Voorthuizen
aatbarendregt@gmail.com

Cees Gielis – Lexmond
pterophoridae@gmail.com

Liekele Sijstermans – Geldermalsen
liekele@wxs.nl

soort	locatie
Agromyzidae	
<i>Pseudonapomyza atra</i> (Mg)	B
<i>Chromatomya horticola</i> (Gour)	B
Anthomyiidae	
<i>Anthomyia procellaris</i> Rond	F
<i>Botanophila fugax</i> (Mg)	E, F
<i>Botanophila striolata</i> (Fall)	F
<i>Delia platura</i> (Mg)	E
<i>Emmesomyia socia</i> (Fall)	E
<i>Hydrophoria lancifer</i> (Harr)	E
<i>Hydrophoria ruralis</i> (Mg)	E
<i>Hylemyza partita</i> (Mg)	E
<i>Hylemyza vagans</i> (Panz)	E, F
<i>Hylemyza variata</i> (Fall)	E, F
<i>Lasiomma seminitidum</i> Zett)	E, F
<i>Mycophaga testacea</i> (Gimmer.)	E
<i>Paradelia intersecta</i> (Mg)	E, F
<i>Paregle audacula</i> (Harr)	E
<i>Pegomya bicolor</i> (Wiedemann)	E
<i>Pegomya solennis</i> (Mg)	F
<i>Pegoplata infirma</i> (Mg)	E
Asilidae	
<i>Leptogaster cylindrica</i> (Degeer)	E
<i>Dioctria linearis</i> (Fabr)	E
Asteiidae	
<i>Asteia amoena</i> Mg	E

Bibionidae	
<i>Biblio marci</i> L	C, E
<i>Biblio anglicus</i> Vernall	D
Bombyliidae	
<i>Bombylius major</i> (L)	E
Campichoetidae	
<i>Campichoeta obscuripennis</i> (Mg.)	E, F
Carnidae	
<i>Carnus hemapterus</i> Nits	B
<i>Meoneura flavifacies</i> Collin	F
Clusiidae	
<i>Clusiodes albimanus</i> (Mg)	A
Calliphoridae	
<i>Calliphora vicina</i> Rob.-Des.	F
<i>Lucilia ampullacea</i> Villen.	F
<i>Lucilia caesar</i> (L)	F
<i>Lucilia illustris</i> (Mg)	E, F
<i>Lucilia silvarum</i> (Mg)	F
<i>Melinda viridicyanea</i> (Rob.Des.)	F
<i>Pollenia pediculata</i> Macq	E, F
<i>Pollenia rudis</i> (Fabr)	E, F
Conopidae	
<i>Physocephala rufipes</i> (Fabr)	E
<i>Sicus ferrugineus</i> (L)	E
<i>Myopa tessellatipennis</i> Mot	E
Diastatidae	
<i>Diastata costata</i> Mg	E
Dolichopodidae	
<i>Achalcus flavicollis</i> (Mg)	F
<i>Argyra diaphana</i> Fabr	C
<i>Argyra leucophala</i> (Mg)	C, E
<i>Dolichopus plumipes</i> Scop	E
<i>Poecilobotrus nobilitatus</i> L	B, E
Dryomyzidae	
<i>Dryomyza decrepita</i> (Zett)	F
<i>Neuroctena anilis</i> Fall	E, F
Empididae	
<i>Empis acinerea</i> Chvala	F
<i>Empis bicuspidata</i> Collin	F
<i>Empis livida</i> L	B, E, F
<i>Empis nigripes</i> F	F
<i>Empis planetica</i> Collin	F
<i>Empis stercorea</i> L	F
<i>Empis tessellata</i> Fabr	C, E, F
<i>Empis trigramma</i> Wied	E, F
<i>Hilara longifurca</i> Strobl	F
<i>Hilara quadrifasciata</i> Chvala	F
<i>Hilara quadrula</i> Chvala	F
<i>Rhamphomyia cinerascens</i> Mg	C, E
<i>Rhamphomyia geniculata</i> Mg	F
<i>Rhamphomyia sulcata</i> (Mg)	F
Ephydriidae	
<i>Hydrellia maura</i> Mg	E
Fanniidae	
<i>Fannia atra</i> (Stein)	E, F
<i>Fannia canicularis</i> (L)	E
<i>Fannia serena</i> (Fall)	F
<i>Fannia sociella</i> (Zett)	F
Heleomyzidae	
<i>Oecothoa fenestralis</i> (Fln.)	F
<i>Suillia notata</i> (Mg)	F
<i>Suillia pallida</i> Fall	E
<i>Suillia variegata</i> (Lw)	A, F
<i>Tephrochlamys rufiventris</i> (Mg.)	F

Hippoboscidae		
Lipoptena cervi L	E	
Ornithomya avicularia (L)	B	
Hybotidae		
Bicellaria vana Collin	F	
Crossopalpus nigritellus (Zt)	F	
Drapetis spec.	F	
Euthyneura myrtilli Macq.	F	
Hybos culciformis (Fabr)	E, F	
Platypalpus agilis (Mg)	F	
Tachydromia arrogans (L)	F	
Tachypeza nubila (Mg)	F	
Lauxaniidae		
Calliopum simillimum (Collin)	E, F	
Peplomyza litura (Mg)	A, E	
Limoniidae		
Eutonia barbipes Mg	B	
Micropezidae		
Neria cibaria (L)	A	
Neria commutata Cz	E	
Calobata petronella (L)	A	
Muscidae		
Azelia cilipes (Haliday)	E, F	
Azelia nebulosa Rob.-Des.	E, F	
Azelia triquetra (Wied.)	E	
Azelia zetterstedtii Rond.	E	
Coenosia agromyzina (Fall)	E	
Coenosia testacea (Rob.-Des.)	E, F	
Coenosia tigrina (Fabr)	E	
Eudasyphora cyanella (Mg)	F	
Haematobosca stimulans	E, F	
Hebecnema nigra (Rob.-Des.)	E	
Hebecnema umbratica (Mg)	E, F	
Helina evecta (Harris)	F	
Helina reversio (Harris)	E	
Mesembrina meridiana (L)	E, F	
Musca autumnalis De Geer	E, F	
Muscina levida (Harris)	E, F	
Muscina prolapsa (Harris)	E	
Mydaea corni (Scop)	E	
Mydaea urbana (Mg)	E, F	
Myospila meditabunda (Fabr)	E	
Neomyia cornicina (Fabr)	E, F	
Phaonia atriceps (Lw)	F	
Phaonia errans (Mg)	E, F	
Phaonia fuscata (Fallen)	F	
Phaonia rufipalpis (Macq)	E, F	
Phaonia rufiventris (Scop)	F	
Phaonia serva (Mg)	F	
Phaonia subventa (Harris)	E, F	
Phaonia tuguriorum (Scop)	E, F	
Polietes lardarius Fabr	E	
Polietes meridionalis (Peris&Llotent)	E	
Opomyzidae		
Geomyza balachowskyi Mesnil.	F	
Geomyza martineki Drake	F	
Geomyza tripunctata Fall	E, F	
Opomyza germinationis (L)	A, F	
Opomyza petrei Mesnil	A, F	
Pallopteridae		
Palloptera muliebris (Harris)	A, E, F	
Palloptera quinque maculata (Macq)	A	
Palloptera ustulata Fall	A, F	
Palloptera umbellatarum Fabr	A, B, E, F	
Psilidae		
Loxocera aristata (Panzer)	A, E, F	
Ptychopteridae		
Ptychoptera contaminata L	E	
Rhagionidae		
Chrysopilus flaveolus Mg	B	
Rhagio immaculatus (Mg)	A	
Rhagio lineola (Fabr)	A, E	
Rhagio notatus Mg	B	
Rhagio scolopaceus (L)	C, E	
Rhagio tringarius (L)	A	
Sarcophagidae		
Agria mamillata (Pandellé)	F	
Brachicoma devia (Fallén)	F	
Sarcophaga incisilobata Pandellé	F	
Sarcophaga sinuata Mg	E, F	
Sarcophaga sexpunctata (Fabr)	F	
Sarcophaga vagans Meigen	E, F	
Sarcophaga variegata Scop	C	
Sarcophaga vicina Macq	F	
Scatophagidae		
Scathophaga stercoraria (L)	B, C	
Sciomyzidae		
Anticheta brevipennis (Zett)	F	
Coremacera marginata Fabr	A, E, F	
Elgiva cucularia (L)	A, F	
Elgiva sollicita (Harris)	A, E, F	
Euthycera fumigata (Scop)	F	
Limnia unguicornis (Scop)	A, E	
Pherbellia dorsata (Zett)	A	
Pherbellia schoenherri (Fall)	A, F	
Pherbina coryleti (Scop)	A, E	
Sepedon spinipes (Scop)	A, C, E	
Tetanocera arrogans Mg	A, F	
Tetanocera elata (Fabr)	A, E	
Tetanocera ferruginea Fall	A, F	
Tetanocera freyi Stack	A, F	
Tetanocera hyalipennis von Roser	A	
Tetanocera silvatica Mg	A	
Sepsidae		
Sepsis fulgens Mg	C, E	
Sepsis punctum (Fabr)	E	
Sphaeroceridae		
Crumomyia pedestris Mg	E	
Ischiolepta denticulata Mg	E	
Stratiomyidae		
Beris chalybata (Forster)	A, C	
Beris morrisii Dale	A	
Beris vallata (Forster)	A, E	
Chloromyia formosa (Scop)	A, B, E	
Chorisops tibialis (Mg)	E	
Microchrysa cyaneiventris (Zett)	A	
Microchrysa flavicornis (Mg)	A, B	
Microchrysa poilita (L)	A, B, C, E	
Oplodontha viridula (Fabr)	A, E	
Sargus bipunctatus (Scop)	B	
Sargus flavipes Mg	A, E	
Sargus iridatus (Scop)	A	
Stratiomys singularior (Harris)	B	
Syrphidae		
Anasimyia contracta Cl & TP	C	
Anasimyia interpuncta (Harris)	A	
Anasimyia lineata (Fabr)	A, C, E	
Anasimyia transfuga (L)	A	
Baccha elongata (Fabr)	E	
Brachyopa scutellaris Rob-Des	A	
Brachypalpoides lentus (Mg)	E	
Callicera fagesii G-M	G	
Chalcosyrphus nemorum (Fabr)	A, C	

Cheilosia albipila Mg	A, C, E	Syrphus ribesii (L)	A, C, E
Cheilosia albitarsis (Mg)	A	Syrphus torvus Osten	A, B
Cheilosia bergenstammi Becker	A	Syrphus vitripennis Mg	B, C, E
Cheilosia carbonaria Egger	E	Temnostoma bombylans (Fabr)	E
Cheilosia chrysocoma Mg	E	Temnostoma vespiforme (L)	A
Cheilosia cynocephala Loew	C	Tropidia scita (Harr)	A, C, E
Cheilosia fraterna (Mg)	A	Volucella bombylans (L)	A, C, E
Cheilosia impressa Loew	A	Volucella pellucens (L)	E
Cheilosia pagana (Mg)	A, C, E	Volucella zonaria (Poda)	B
Cheilosia proxima (Zett)	A	Xylota segnis (L)	A, B, C, E
Chelusia velutina Loew	A	Xylota sylvarum (L)	A, E
Criorhina asilica Fallen	C	Tabanidae	
Criorhina berberina (Fabr)	A, C, E	Chrysops relictus Mg	A, C, E
Dasysyrphus venustus (Mg)	A, C	Haemotopota pluvialis (L)	A, B, E
Epistrophe elegans (Harris)	A	Haematopota subcylindrica Pand	A
Epistrophe melanostoma (Zett)	A	Hybomitra ciureai (Seguy)	A
Epistrophe ochrostoma (Zett)	A	Tabanus autumnalis L	A, E
Episyrphus balteatus (Degeer)	A, B, C	Tabanus bromius L	A, B, E
Eristalinus sepulchralis (L)	A, C	Tabanus miki Br & vB	B
Eristalis abusiva Collin	E	Tachinidae	
Eristalis arbustorum (L)	E	Enestia puparum Fabr	E
Eristalis horticola (Degeer)	E	Tachina fera L	E
Eristalis intricaria (L)	A, C, E	Tephritidae	
Eristalis nemorum (L)	A, C, E	Euleia heraclei (L)	A
Eristalis pertinax (Scop)	B, C, E	Philophylla caesio Harris	A, E
Eristalis tenax (L)	B, C, E	Rhagoletis alternata Fallen	B
Eumerus strigatus (Fall)	A	Tephritis hyoscyami (L)	A
Eupeodes corollae (Fabr)	A, B, C, E	Tephritis vespertina (Loew)	A
Eupeodes goeldini Mazánek, L&B	A	Trypeta zoe Mg	B
Eupeodes latifasciatus (Macq)	A, C, E	Urophora cardui L	E
Eupeodes luniger (Mg)	A, B, C, E	Xyphosia miliaria Schrank	A, E
Ferdinandea cuprea (Scop)	A, C	Therevidae	
Helophilus affinis Wahlberg	E	Thereva nobilitata Fabr	A, B, E
Helophilus hybridus Loew	E	Tipulidae	
Helophilus pendulus (L)	A, C, E	Dictenidia bimaculata (L)	A, B
Helophilus trivittatus (Fabr)	A	Nephrotoma dorsalis (F)	E
Lejogaster metallina (Fabr)	A	Nephrotoma cornicina (L)	B
Melanogaster hirtella Loew	A, C	Nigrotipula nigra (L)	E
Melanogaster viduata (L)	A	Tipula lateralis Mg	B
Melanostoma mellinum (L)	A, C, E	Tipula obsoleta Mg	E
Melanostoma scalare (Fabr)	A, B, C, E	Tipula oleracea L	E
Merodon equestris (Fabr)	C	Tipula paludosa Mg	E
Myathropa florea (L)	B	Tipula pierrei Tonnoir	A, B
Neoascia interrupta (Mg)	A	Tipula pruinosa Wiedemann	A
Neoascia meticulosa (Scop)	A	Tipula varipennis Mg	E
Neoascia podagrica (Fabr)	A	Tipula vernalis Mg	E
Neoascia tenur (Harr)	A, C	Tanyptera atrata L	C, E
Parasyrphus punctulatus (Verrall)	C	Trichoceridae	
Parhelophilus frutetorum (Fabr)	A	Trichocera regelationis (L)	B
Parhelophilus versicolor (Fabr)	A	Xylomyidae	
Pipiza notata Mg	A	Solva marginata (Mg)	A
Platycheirus albimanus (Fabr)	A, E		
Platycheirus angustatus (Zett)	A, B, E		
Platycheirus clypeatus (Mg)	A, C, D, E		
Platycheirus occultus Goe	E		
Platycheirus peltatus (Mg)	A, C		
Platycheirus scambus (Staeger)	A		
Platycheirus scutatus (Mg)	A, B, C, E		
Pyrophaena granditarsa (Forst)	A, E		
Pyrophaena rosarum Fabr	E		
Rhingia campestris Mg	A, C, D, E		
Scaeva pyrastris (L)	E		
Scaeva selenitica (Mg)	E		
Sphaerophoria interrupta	A		
Sphaerophoria rueppelli (Wied)	C, E		
Sphaerophoria scripta (L)	A, C, E		
Syritta pipiens (L)	A, E		

Terrasjeskommazweefvliegen doen de winter door: voor het eerst winterse generaties *Eupeodes corrolae* in België en Nederland

Frank van de Meutter

Inleiding

Het is geen uitzondering om op een zonnige winterdag een zweefvlieg te zien. Bijna altijd gaat het om een Snorzweefvlieg *Epsyrphus balteatus* of een blinde bij *Eristalis tenax*, soorten die de winter doorkomen als volwassen vlieg. Zij kunnen snel reageren op periodes van relatief warm en zonnig weer in de winter. Dat ligt anders voor de meerderheid van onze zweefvliegen die als larve of pop overwinteren. Normaal gezien bevinden zij zich in een toestand van winterrust. De ontwikkeling van deze stadia vereist doorgaans een aantal temperaturodagen (gesommeerde tijd van temperatuur boven een bepaald niveau) en/of een bepaalde fotoperiode (daglengte) als trigger voor het uitsluipen, waardoor ze pas later in het voorjaar verschijnen. Tijdens de winter van 2018 – 2019 waren er echter enkele soorten die zich anders gedroegen. Vooral de Terrasjeskommazweefvlieg vertoonde tijdens de winter duidelijke opeenvolgende nieuwe generaties zodat de soort vrijwel jaarrond actief was. Dit is een nieuwe situatie voor onze breedtegraad die we hieronder verder beschrijven en proberen te verklaren.

Voorkomen van Terrasjeskommazweefvlieg doorheen het jaar

Het seizoenaal verloop van de aantallen Terrasjeskommazweefvliegen in Nederland tijdens de voorbije vijf jaren kent een min of meer vast patroon (zie Figuur 1). De eerste dieren worden jaarlijks gezien eind april, heel uitzonderlijk al eind maart. Pas eind mei worden noemenswaardige aantallen gezien en volgt er een eerste piek in de aantallen. Na een korte dip volgt nog een tweede, meestal grotere piek in juli. Daarna volgt een sterke afname in augustus waarna er nog hooguit enkele dieren worden gezien in september en oktober. Waarnemingen zijn heel uitzonderlijk in november en ontbreken in december. De twee pieken in de zomer omvatten waarschijnlijk twee generaties en dieren van verschillende oorsprong: de piek eind mei-begin juni is het gevolg van een lokale generatie vanuit enkele vroege overwinterde dieren die (sterk) aange-

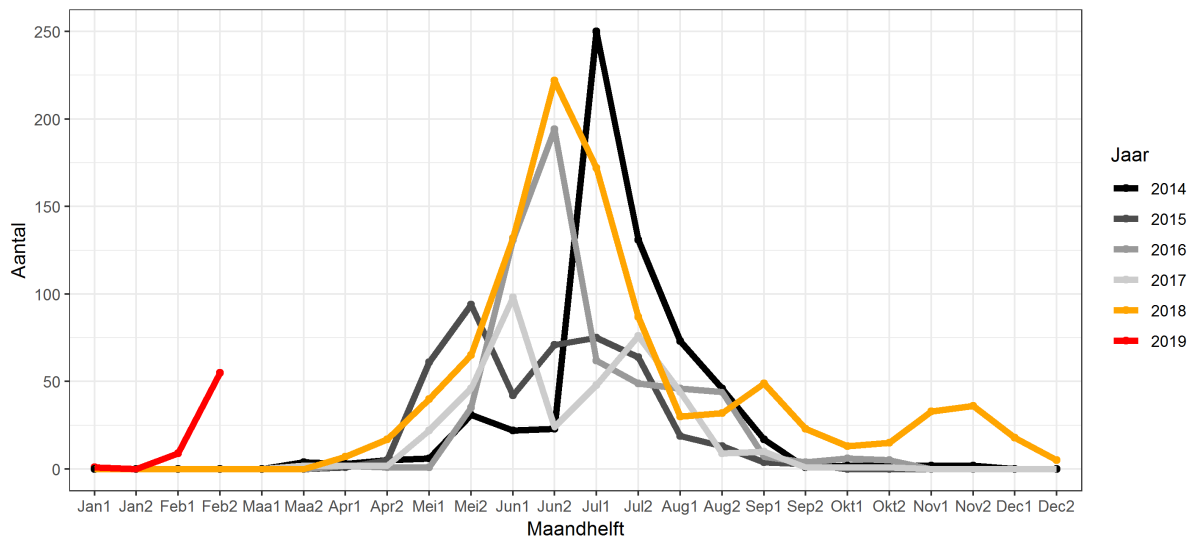
vuld wordt door de massale aankomst van trekkers vanuit het zuiden. Deze groep geeft aanleiding tot een grotere midzomergeneratie, waarna de vliegen weer verdwijnen naar het zuiden. Reemer et al. (2009) noemen de soort een seizoensmigrant: een soort die "geprogrammeerde" migraties vertoont waarbij ze een seizoen elders doorbrengt, een fenomeen dat we bij zweefvliegen uitsluitend bij bladluisetende soorten vinden. Veldwaarnemingen geven aan dat enkelingen zich nog hier voortplanten en in september nog een zeer kleine derde generatie voorbrengen. Dit recent patroon verschilt enigszins van het langjarig patroon in Reemer et al. (2009) waar er in augustus nog even grote aantallen gezien worden als in juli (de grote piek verloopt gespreid over de twee maanden).

Na enkele mindere jaren was 2018 een goed jaar voor de soort. De extreme droogte die vele soorten parten speelde had veel minder invloed op deze liefhebber van onder andere efemere droge grazige vegetaties, al waren de augustus-aantallen eerder laag. Tegen het langjarig patroon in werden in september weer hogere aantallen genoteerd. Deze grote nieuwe generatie doofde uit in oktober, maar in november was er opnieuw een opstoot van vrij grote aantallen Terrasjeskommazweefvliegen. Dit bleef zo duren tot een eind in december waarna enkele dagen vrieskou de generatie uitroeide. Toch werden de allerlaatste exemplaren nog tot begin januari gemeld, ongezien. Een periode van matige vorst en sneeuw bracht de natuur in rusttoestand, maar in februari diende een vroege warme lenteperiode zich aan. Deze gaf meteen aanleiding tot een groot aantal Terrasjeskommazweefvliegen: het begin van een nieuwe generatie. Ook dit is nooit gezien.

Discussie

Bladluizen: the missing link

Zoals bij de meeste predator-prooi-relaties wordt de grootte van de populatie van een bladluisetende zweefvlieg sterk bepaald wordt door de beschikbare hoeveelheid

Figuur 1: Aantal Terrasjeskommazweefvliegen per maand voor de periode 2014-2019 opgenomen in waarnemingen.nl. De aantallen zijn niet gecorrigeerd voor zoekinspanning. Omwille van een variabele fractie gevalideerde waarnemingen is beslist om alle (ook niet gevalideerde) waarnemingen op te nemen. Voor juli (periode1) 2014 zijn op eenzelfde dag en door eenzelfde waarnemer enkele zeer grote aantallen ingevoerd die een sterk invloed hebben. De maandscore werd daarom gewinsorized naar een waarde net boven het maximum overheen alle jaren.

bladluizen (bv. Bastian 1986). Sinds enkele jaren bestaat er in Nederland een bladluismonitor in landbouwpercelen verspreid over het land (<https://www.nak.nl/aardappelen/bladluisinformatie/>). Deze monitor geeft wel slechts info over bepaalde soorten bladluizen in aardappelvelden in landbouwgebieden en slechts voor de periode mei-augustus (of korter), maar het is de beste beschikbare informatie. Uit deze monitor blijkt alleszins dat de aantallen bladluizen zeer sterk kunnen verschillen van jaar tot jaar en tussen regio's. Densiteiten van bladluizen worden in grote lijnen bepaald door predator(parasiet)-prooi(gastheer) effecten (door zweefvliegen, lieveheersbeestjes, sluipwespen,...) en vooral door het weer. Bladluizen zijn met name erg gevoelig aan lange natte periodes, waarschijnlijk doordat die leiden tot de uitbraak van schimmelinfecties en doordat ze van de planten geslagen worden door regendruppels (Feng et al. 1992).

Een nat voorjaar, zoals bijvoorbeeld in 2016 in België en zuidelijk Nederland, doet de aantallen bladluizen ineens storten (pers. obs., bladluismonitor). Obligate voorjaarszweefvliegen die van bladluizen leven hadden toen nauwelijks voedsel en hun reproductiesucces was erg laag (mogelijk hadden ze ook zelf last van de regen). Het erop volgende jaar 2017 werden dramatisch lage aantallen en opvallend kleine individuen

(voedseltekort) gezien voor veel soorten. Enkele voorbeelden voor België: het aantal waargenomen zwarthaarbandzweefvliegen (*Epistrophe nitidicollis*) bedroeg nauwelijks 10% van het gemiddelde over de laatste 10 jaar terwijl dit voor het Wilgenelfje (*Melanogyna lasiophthalma*) nog nauwelijks 3% was. In de tweede helft van de zomer van 2016, te laat voor de larven van voorjaarssoorten, werd het wel weer warm en droog en was er een grote uitbraak van bladluizen. Bladluisetende zweefvliegen met een zomergeneratie (of meerdere generaties) konden deze uiterst gunstige condities nog meepikken. De aantallen vliegen waren laag maar hun reproductie was spectaculair.

Eind maart 2017 werden in een tuin in België bijvoorbeeld 2500 Bosbandzweefvliegen (*Syrphus torvus*) geteld. Hoge aantallen bladluizen in het najaar, en waarschijnlijk ook (vooral?) zeer lage aantallen zweefvliegenparasieten (aangezien er in de eerste jaarhelft nauwelijks zweefvliegenlarven waren) hadden geleid tot een massageneratie. Alles samen was het daardoor een knotsgek voorjaar 2017 met enkele zeer talrijke soorten maar vooral ook veel andere soorten die bijna volledig ontbraken. De belangrijkste boodschap is dat aantallen bladluizen een heel grote invloed hebben op de aantallen van bladluisetende zweefvliegen, en dat het ook voor de geïnteresseerde zweefvliegen-

liefhebber erg de moeite loont om hierop te letten en zo te anticiperen op wat zweefvliegen zullen doen.

De uitzonderlijke winter van de Terrasjeskommazweefvlieg

De Terrasjeszweefvlieg deed in België en Nederland iets wat ze nog niet eerder gedaan had in de recente geschiedenis: ze bleef de hele herfst en winter generaties voortbrengen en nam zo een vliegende start in 2019. Waarom deed ze dit? Die vraag is niet zo makkelijk te beantwoorden, maar we overlopen een aantal mogelijk verklaringen. De Terrasjeskommazweefvlieg is een bladluisetende soort en we weten dat aantallen bladluisetende zweefvliegen sterk afhangen van de aantallen bladluizen. 2018 was volgens de bladluismonitor tijdens de monitoringsperiode (mei augustus) een gewoon jaar, met eerder lage aantallen bladluizen. De zomer van 2018 was extreem droog zodat graslanden, akkers en tuinen over heel België en Nederland verdorpen, en waarschijnlijk ook bladluizen te lijden hadden. Pas eind augustus en begin september kwam de nodige regen. Meteen daarna kiemden op veel plaatsen eenjarige kruiden of liepen verdorde planten weer uit. Dit "nieuwe groeiseizoen" bracht ideale omstandigheden met zich mee voor bladluizen, die graag bij bloemknoppen en aan groeitoppen zitten, vooral ook omdat het uitzonderlijk droog en zonnig bleef. Op 20 oktober verscheen een natuurbericht met als titel "Zeer groot aantal vliegende bladluizen in Nederland" (<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=24700>).

Mensen van de bladluismonitor was het opgevallen dat er enorm veel bladluizen aan het vliegen waren, maar nog interessanter meldden ze dat er nog ongezien grote kolonies ongevleugelde bladluizen op de gewassen zaten: ideale condities voor bladluisetende zweefvliegen. Het weer bleef ondertussen erg zonnig en droog voor de herfst. Niet alleen Terrasjeskommazweefvlieg profiteerde daarvan. Half november werden op een zonbeschenen bloeiende klimop bij Averbode in België onder andere 250 Snorzweefvliegen (*Episyrphus balteatus*), alle drie de *Syrphus*-bandzweefvliegen, 2 Terrasjeskommazweefvliegen, 2 Gele kommazweefvliegen (*Eupeodes latifasciatus*), 18 Grote kommazweefvliegen (*Eupeodes luniger*), 13 Gewone driehoekzweefvliegen (*Melanostoma mellinum*), 5 Slanke driehoekzweefvliegen (*Melanostoma scalare*), een Witte halvemaaanzweefvlieg (*Scaeva py-*

rastris), 2 Gewone langlijven (*Sphaerophoria scripta*), en een Platte zweefvlieg (*Xanthandrus comtus*) gezien. Veel van deze dieren waren pas uitgeslopen. Dit zijn allemaal bladluisetende soorten (uitgezonderd misschien *Xanthandrus*) waarvan vier soorten in België nooit eerder zo laat gezien werden. Van de witte halvemaaanzweefvlieg, die in België nooit eerder na half oktober gezien was, werden tot op Kerstdag nog verse exemplaren gezien. Ook voor veel andere soorten bleven de daarop volgende weken de waarnemingen binnen komen, terwijl de herfst aanhoudend droog en zonnig bleef. Op 4 december werden op een ruderaal terrein in centrum Brussel 9 soorten zweefvliegen gezien waarvan meer dan de helft recordlaar was. Naast enkele Kleine (*Syrphus vitripennis*) en Bessenbandzweefvliegen (*Syrphus ribesii*) en wat Snorzweefvliegen, vlogen hier ook 4 Gewone langlijven, een Kleine langlijf (*Sphaerophoria rueppelli*), 13 Grote Kommazweefvliegen en 2 Terrasjeskommazweefvliegen. Nadien volgden enkele dagen met milde vorst en dagtemperaturen amper enkele graden boven het vriespunt, maar rond Kerst was het weer enkele dagen warm. Op een bloeiend Raapzaadveld in Tessenderlo België vlogen op de eerste officiële winterdag (21 december) 2 Gewone driehoekzweefvliegen, 13 Terrasjeskommazweefvliegen waaronder een copula, 6 Variabele elfjes (*Meliscaeva auricollis*) en 45 Snorzweefvliegen. Even opmerkelijk was dat overal op de bloeiwijzen van het Raapzaad er nog kolonies vleugellose bladluizen zaten (waarschijnlijk Melige koolluis (*Brevicoryne brassicae*) met daarbij talrijke volgroeide zweefvliegenlarven. De dagen erna werd het steeds kouder maar toch werden nog tot begin januari enkele Terrasjeskommazweefvliegen gemeld. Na een erg sombere en vrij koude januarimaand werd het halfweg februari plots heel warm en zonnig. Op 25 februari werden in Brussel op hetzelfde ruderaal terrein als begin december 65 Snorzweefvliegen, 17 Grote kommazweefvliegen, 7 Terrasjeskommazweefvliegen en 2 Kleine en 3 Bessenbandzweefvliegen gezien. En de lucht was al weer vol met rondvliegende bladluizen.

Een tweede mogelijke verklaring voor het doorzetten van Terrasjeskommazweefvlieg tijdens de winter is de ontwrichtende impact van de extreme droogte op de normale ontwikkeling van soorten. De door de regens ingeleide tweede groeiperiode vanaf september zette een aantal obligate voorjaarssoorten aan tot een uitzonderlijke tweede gene-

ratie. Een voorbeeld is de dagvlinder Groentje (*Callophrys rubi*) die nog in oktober gezien werd en enkele voorjaarsnachtvlinders zoals Vliervlinder, Witlijntandvlinder en Schaaruil die weer begonnen met vliegen. In België werd op 19 september in de Hoge Venen ook een Lena's wimperzweefvlieg (*Dasysyrphus lenensis*) verzameld. Of dit ook op Terrasjeskommazweefvliegen een invloed heeft gehad is koffiedik kijken. Normaal gezien trekken de nakomelingen van de zomergeneratie weer naar het zuiden, maar misschien door de uitzonderlijke opeenvolging van weerevents besliste een groter deel om zich lokaal verder voort te planten? Deze hypothese valt echter veel moeilijker te toetsen.

Conclusies

Voor het eerst in de recente geschiedenis heeft de Terrasjeskommazweefvlieg succesvol een cyclus van opeenvolgende generaties doorheen de winter volbracht in België en Nederland. Dit is in feite de Mediterrane situatie – deze soort trekt doorgaans in de nazomer naar het zuiden om zich daar verder voort te planten maar deed dit nu bij ons. Het is misschien wel opvallend dat deze soort dit niet eerder gedaan heeft. Er zijn al eerder zeer zachte winters geweest (zachter dan de voorbije winter) maar er zijn toen geen Terrasjeskommazweefvliegen gezien. De auteur probeert in tegenstelling tot de meeste vliegenamateurs om ook in het najaar consequent voor langere tijd op zoek te gaan naar zweefvliegen. Zo is het tegenwoordig vrij gewoon dat begin november heel wat soorten een nieuwe generatie starten (Slanke driehoekzweefvlieg, Kleine langlijf, alle *Syrphus*-bandzweefvliegen, Grote kommazweefvlieg, Gewone bladloper,...) maar Terrasjeskommazweefvlieg was daar nooit bij. Reemer et al. (2009) schrijven dat de soort als pop overwintert en dat de ontwikkeling van de pop stopt onder de 4°C (cf. Dusek & Laska 1974). Alles wijst er echter op dat deze soort geen lange winter als pop overbrugt bij ons, misschien omdat ze een winterpauzeknop mist (bv. doordat ze niet op fotoperiode reageren en dus blijven door ontwikkelen bij warm winterweer) of omdat ze niet voldoende vorstbestendig is. In vergelijking met andere talrijke kommazweefvliegen Gele kommazweefvlieg (*Eupeodes latifasciatus*) en Grote kommazweefvlieg (*Eupeodes luniger*) is het verschijnen van Terrasjeskommazweefvlieg in het voorjaar opvallend laat. Dit ondersteunt de idee

dat deze soort hier nauwelijks overwintert (of ze zou in een larvaal stadium moeten overwinteren, maar dit wordt in de literatuur tegengesproken) maar hier vooral jaarlijks door migratie verschijnt net zoals bijvoorbeeld distelvlinders (*Vanessa cardui*), zich vervolgens enkele keren voortplant en dan weg trekt. Ook in de winter 2018-2019 lijkt er niet echt sprake van overwintering als pop, maar verschijnt gewoon de ene na de andere generatie. Dat dit succesvol was, kwam wellicht vooral doordat er steeds bladluizen aanwezig waren. Het is zelfs waarschijnlijk dat net dát de winter van 2018 zo uitzonderlijk maakte. Jammer genoeg weten we nog veel te weinig over precieze aantallen doorheen het jaar of over overwinterende aantallen bladluizen. We kunnen daarom ook niet volledig uitsluiten dat ook het ontwrichtend effect van droogte Terrasjeskommazweefvlieg in de war heeft gebracht waardoor ze in haar zomers kwartier is blijven voortplanten en de terugtrek overgeslagen heeft. Maar met alles wat we nu, soms slechts anekdotisch, weten lijkt het erop dat vooral bladluizen deze vreemde zweefvliegenwinter bepaald hebben.

Referenties

Bastian, O. 1984. Zum Vorkommen und zur Effektivität aphidophager Prädatoren in Koffenjungwüchsen des Tharandter Waldes. – Zoologische Jahrbücher, Abteilung für Systematik Ökologie und Geographie der Tiere, 111(2): 245-279.

Feng, M.G., Nowierski, R.M., Johnson, J.B., Poprawski, T.J. 1992. Epizootics caused by entomophthoralean fungi (Zygomycetes, Entomophthorales) in populations of cereal aphids (Hom., Aphididae) in irrigated small grains of southwestern Idaho, USA. Journal of Applied Entomology, 113: 376-390.

Reemer M., Renema W., Van Steenis W., Zeegers T., Barendregt A., Smit J.T., Van Veen M.P., Van Steenis J. & Van der Leij L.J.J.M., 2009. de Nederlandse zweefvliegen (Diptera: Syrphidae). - Nederlandse Fauna 8. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum. 442 pp.

Verslag Dipterawekend 2018 in Gaasterland - Friesland

Wil van den Hoven

Het Dipterawekend werd tijdens de Hemelvaart van 10 t/m 13 mei gehouden in Gaasterland – Friesland. Gerard Pennards had wederom voor een prima onderkomen gezorgd in een clubhuis met de authentieke naam Twarresom in Joure. Helaas moest hij zich nota bene als organisator ziek melden. Vanuit het clubhuis konden tal van terreinen bezocht worden met verschillende biotopen. Zo zijn er loof- en naaldbossen als De Elfbergen en Lycklamabos. In laatst genoemd bos heeft men vanwege een ondoordringbare kleileemlaag greppels moeten graven voor de waterafvoer en de grond hiervan gebruikt voor ophoging van het beboste gedeelte. Dit staat wel bekend als rabattenstructuur. Daarnaast elzenbossen (o.a. Jolderenbos), Frieze Meren en laagveenmoerassen waarvan De Deelen en de Lendevallei mooie voorbeelden zijn. Verder inlagen zoals de Huitebuursterbuitenpolder en heel veel andere polderlandschappen.

In totaal waren er een 13-tal deelnemers die een of meerdere dagen aan het weekend hebben deelgenomen. Als gebruikelijk gingen sommigen deelnemers individueel en anderen gezamenlijk op vliegenvangst. Tegen de avond kwam iedereen weer bij elkaar om gezellig te eten in Joure en om vervolgens in het clubhuis onder het genot van een drankje en een knabbel de vangst van de dag te verwerken. Dit verslag bevat waarnemingen van zeer veel terreinen in en

rondom Gaasterland. Daarom, om het overzicht werkzaam te houden, is gekozen voor een 12-tal vaak ruim gekozen locaties welke op zich uit verschillende terreinen kunnen bestaan. Het een en ander is aangegeven in onderstaande tabel (Km-hok in AC).

De aangegeven locatiecode geeft de vindplaatsen in de bijgevoegde waarnemingenlijst. De waarnemingen en bijbehorende determinaties zijn aangeleverd door Joop Prijs, Leendert-Jan vd Ent, Jan Meekel, Wil van den Hoven, Marjolein Oosthoek en Andre van Eck, Wouter van Steenis, Sander Bot, Laurens van der der Leij en Micha d'Oliveira. Een overzicht van het aantal exemplaren, geslacht en specifieke informatie over de locaties zoals biotoop en exacte vindplaats is weggelaten. Uiteraard kunnen deze gegevens aan geïnteresseerden toegestuurd worden.

Als we de lijst doornemen valt op dat er minder families en soorten zijn waargenomen als b.v. vorig jaar tijdens ons Dipterawekeinde in Voorne. Dit zou aan de interesse van de deelnemers voor bepaalde families kunnen liggen (relatief veel aandacht voor Syrphiden) en/of aan de minder gunstige weersomstandigheden van begin mei. In ieder geval begonnen we 10 mei in de regen maar gelukkig klaarde het daarna weer op. Voor Joop Prijs was het in ieder geval een geslaagd weekeinde. Hij had een

Code	Locatie	Terreinen	Km-Hok
Jour	Joure e.o.	Koarte Ekers, Snikzwaagsterpolder, Zwettepoel	183-555
Blau	De Frieske Marren	De Blaugerzen, Skarsterlan	183-559
Elf	Gaasterland	Elfbergen, Lycklamabos	166-542
Rys	Gaasterland	Rysterbosk, Jolderenbos	163-540
Mirn	Gaasterland	Mirns, De Brelen, Gaasterlan-Sleat	161-540
Huit	Gaasterland	Huitebuursterbuitenpolder, Rietpollen	168-539
Brek	Lemmer	Brekkenpolder	173-540
Oost	It Heidenship	Oosthoekpolder	163-551
Deel	De Deelen	De Deelen	189-560
Sne	Sneek e.o.	Noorderhoek, Zwettebos	173-562
Lend	Lendevallei	Botkerisreservaat, Helomapolder, Driessenpolder	165-542
Gaa	Makkum e.o.	Zuidwaard, Kooiwaard, Gaast	156-560
Hee	Heeg e.o.		169-554

tweetal malaisevallen opgezet bij Gaast en Makkum in resp. een zeggengrijk grasland en een nat rietland. Dit leverde twee *Fannia* soorten op die nog niet formeel voor Nederland beschreven zijn. Deze staan in de lijst als *Fannia spec.* Verder ving Joop bij Munnekeburen in vochtig rietland een nog niet beschreven *Helina* soort. Munnekeburen is in de waarnemingenlijst niet apart als locatie meegenomen. De nieuwe soorten zullen in de toekomst beschreven worden zodat we dan ook weten om welke soorten het gaat.

Verder was het vooral een feestje voor de Syrphidologen met hoog op de verlanglijst *Eristalis anthophorina* (Friese bijvlieg). Deze hommeliminator (maar niet zo goed als *E. intricatus*) vliegt in veenweide en laagveen-gebieden. Ze onderscheidt zich van *E. intricaria* door een combinatie van lange geelwitte beharing, duidelijk zwarte vlek op de vleugels en kort behaarde antenneborstel. Op de eerste ochtend ging dan ook een eerste groep met hoge verwachtingen op pad richting Oosthoekpolder (bij It Heidenskip) en gelukkig werd *E. anthophorina* gevonden en flink wat exemplaren gevangen. Elias de Bree spande de kroon met maar liefst 8 exemplaren. De volgende dag ging een tweede ploeg op pad (waaronder ondergetekende) naar de bekende locaties. Dat viel nog niet mee maar gelukkig leverde de scherpte van Sander Bot nog enkele exemplaren op die ruimhartig aan minder gelukkige vangers gegeven werden zodat iedereen met een goed gevoel naar huis kon. Zelf ving ik een vrouwtje snel vliegend aan het eind van een sloot met begroeiing en veel aangespoeld organisch materiaal dat waarschijnlijk als leefgebied voor de larven dient. Verder werden er exemplaren gevangen op bloeiende planten waaronder schermbloemen. Behalve in de Oosthoekpolder wist Leendert-Jan van der Ent nog een exemplaar te vangen in De Deelen. De soort lijkt recent te zijn afgenomen. Kwam het vroeger nog voor in noordelijke provincies waaronder Noord-Holland, tegenwoordig is het verspreidingsgebied beperkt tot geschikte locaties in Friesland, Groningen en de kop van Overijssel. Als je op Waarneming.nl kijkt bij de goedgekeurde waarnemingen dan blijkt tussen 2005 en 2018 slechts 53 waarnemingen te zijn ingevoerd met in totaal 86 exemplaren. *E. anthophorina* is daarmee een zeldzame *Eristalis* soort te noemen. Een uitgebreid ar-

tikel van Elias de Bree over *E. anthophorina* is elders in deze Vliegenmepper te vinden. Een andere bijzondere waarneming was de vangst van een vrouwtje *Parasyrphus nigritarsis* (Haantjesbandzweefvlieg) door Wouter van Steenis. Dit was zijn eerste vangst in Nederland. Het exemplaar werd gevangen in de Noorderhoek bij Sneek. Nu is de Noorderhoek naar mijn weten een woonwijk dus ik neem gemakshalve aan dat het exemplaar gevangen is in een waterrijk park met populieren, wilgen en Zwarte els wat het habitat van *P. nigritarsis* is. De soort wordt makkelijk over het hoofd gezien door gelijkenis met andere *Parasyrphus* en ook met *Epistrophe* soorten. De Nederlandse naam is een verwijzing naar het gegeven dat de larven zich voeden met de larven van bladhaantjes.

Tot slot is het vermelden waard de vangst van een exemplaar van *Cheilosia chrysocoma* (Rysterbos) en meerdere exemplaren van *Syrphus nitidifrons* (o.a. Elfbergen) en *Sericomyia lappona* (Lendevallei). Misschien was het dit keer niet een Dipteraweekeinde van de grote aantallen en verscheidenheid aan soorten maar voor mij was die zeker geslaagd.

Terreencode	Jou	Blau	Elf	Rys	Mirn	Huit	Brek	Oost	Deel	Sne	Lend	Hee
Asilidae												
Dioctria oelandica									X		X	
Bibionidae												
Biblio leucopterus	X											
Biblio marci			X									
Dilophus febrilis	X		X			X						
Calliphoridae												
Bellardia vulgaris			X			X						
Calliphora vomitoria			X									
Lucilia caesar	X											
Pollenia rudis			X									
Cecidomyiidae												
Microlasioptera flexuosa											X	
Cilindrotomidae												
Triogma trisulcata	X											
Dolichopodidae												
Argyra diaphana	X											
Dolichopus longitarsis						X						
Dolichopus unguatus	X											
Empididae												
Empis digramma		X									X	
Empis trigramma		X										
Empis laminata						X						
Empis opaca	X	X	X	X		X		X				
Empis stercorea		X										
Empis tessellata	X	X	X	X		X		X			X	X
Limoniidae												
Eutonia barbipes											X	
Limonia phragmitidis		X										
Phylidorea ferruginea		X										
Trimicra pilipes											X	
Muscidae												
Graphomya maculata						X					X	
Eudasyphora cyanella						X						
Mesembrina meridiana						X						
Morellia hortorum	X											
Morellia simplex						X						
Mydaea ancilla						X						
Phaonia rufiventris			X									
Phaonia rufiventris	X											
Ptychopteridae												
Ptychoptera contaminata											X	
Rhagionidae												
Rhagio scolopaceus		X	X			X					X	X
Scathophagidae												
Cordilura pubera											X	
Sciomyzidae												
Pherbina coryleti											X	
Tetanocera arrogans											X	
Tetanocera ferruginea											X	
Stratiomyidae												
Odontomyia ornata	X									X		
Odontomyia tigrina		X				X		X	X	X		
Syrphidae												
Anasimyia interpuncta						X	X	X			X	
Anasimyia lineata	X				X	X			X		X	
Baccha elongata											X	
Chalcosyrphus nemorum										X	X	
Cheilosia albitarsis	X		X		X	X		X	X	X	X	
Cheilosia chrysocoma				X								
Cheilosia fraterna											X	

Terreincode	Jou	Blau	Elf	Rys	Mirn	Huit	Brek	Oost	Deel	Sne	Lend	Hee
Vervolg Syrphidae												
Cheilosia pagana	X		X							X	X	
Cheilosia variabilis										X	X	
Chrysogaster solstitialis											X	
Chrysogaster solstitialis											X	
Chrysogaster virescens											X	
Criorhina asilica			X									
Criorhina berberina			X	X							X	
Criorhina floccosa											X	
Dasysyrphus albostrigatus				X	X						X	
Dasysyrphus tricinctus				X						X	X	
Dasysyrphus venustus			X									
Didea fasciata										X	X	
Epistrophe eligans				X	X					X	X	
Epistrophe nitidicollis					X						X	
Episyrphus balteatus	X	X	X	X	X	X				X	X	
Eristalinus sepulchralis	X	X	X			X	X	X	X	X	X	
Eristalis abusiva		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eristalis anthophorina								X	X			
Eristalus arbustorum	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Eristalis horticola	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Eristalis intricaria	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eristalis nemorum	X		X	X	X		X	X	X	X	X	X
Eristalis pertinax	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eristalis similis					X			X	X			
Eristalis tenax			X						X		X	
Eumerus funeralis											X	
Eumerus strigatus										X		
Eupeodes corrolae	X	X		X				X	X	X	X	
Ferdinandea cuprea											X	
Helophilus hybridus	X			X	X					X	X	
Helophilus pendulus	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Helophilus trivittatus	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Heringia heringi			X									
Laposyrphus lapponicus						X						
Lejogaster metallina	X		X				X					
Melanogaster hirtella	X		X	X	X	X			X	X	X	X
Melanostoma mellinum	X	X	X	X		X				X	X	X
Melanostoma scalare	X					X					X	
Meliscaeva auricollis	X					X						
Merodon equestris										X		
Myatropa florea	X		X	X	X	X					X	
Neoascia meticulosa	X								X			
Neoascia podagrica	X			X		X						
Neoascia tenur	X								X		X	
Orhonevra intermedia											X	
Parasyrphus punctulatus			X									
Parhelophilus frutetorum	X								X		X	
Parhelophilus versicolor	X			X	X			X	X	X	X	X
Pipiza notata	X										X	
Pipizella viduata			X									
Platycheirus albimanus				X							X	
Platycheirus angustatus	X								X	X	X	
Platycheirus clypeatus			X			X					X	
Platycheirus fulviventris											X	
Platycheirus occultus	X	X							X			
Platycheirus peltatus	X	X									X	
Platycheirus scambus	X	X							X	X	X	X
Platycheirus scutatus										X		
Rhingia campestris	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
Sericomyia silentis			X								X	
Sericomyia lappona											X	

Terreincode	Jou	Blau	Elf	Rys	Mirn	Huit	Brek	Oost	Deel	Sne	Lend	Hee
Vervolg Syrphidae												
Sphaerophoria scripta							X				X	
Sphaerophoria interrupta											X	
Sphaerophoria taeniata										X	X	
Sphaerophoria rueppellii											X	
Syrpitta pipiens	X		X	X	X	X					X	
Syrphus nitidifrons			X		X							
Syrphus ribesii	X		X	X	X	X		X	X	X	X	
Syrphus torvus	X						X					
Syrphus vitripennis			X	X	X					X	X	
Temnostoma bombylans				X	X				X		X	
Temnostoma vespiforme						X					X	
Tropidia scita		X		X	X			X	X		X	X
Volucella bombylans				X							X	
Xylota segnis	X		X	X		X			X	X	X	
Tachinidae												
Dufouria chalybeata												
Ernestia rudis			X									
Phasia hemiptera						X						
Tachina fera			X									
Tipulidae												
Nephrotoma appendiculata						X						
Nephrotoma quadrifaria						X						
Tanyptera atrata	X											
Tanyptera nigricornis	X											
Tipula luna	X											
Tipula lunata	X											
Tipula vernalis	X											

Een Facebookgroep voor de sectie Diptera

Micha d'Oliviera

Een tijdje geleden is er, zoals besproken tijdens de winterbijeenkomst, een facebookgroep aangemaakt voor de sectie Diptera. Deze groep is bedoeld voor sectieleden, maar ook voor andere geïnteresseerden in Diptera. Wat we met deze groep willen bereiken is het volgende:

Mensen informeren over het bestaan van de sectie en wat wij doen, excursies, bijeenkomsten etc. (Het werven van nieuwe leden is hier natuurlijk een onderdeel van)

De mogelijkheid geven om waargenomen vliegen en muggen te posten en/of hulp te vragen bij determinaties.

Nieuwe en oude literatuur en sleutels verspreiden.

Er zijn op dit moment al meer dan 90(!) personen lid van de facebookgroep, maar nog maar een aantal mensen die ook al lid zijn van de sectie. Dus, heb jij Facebook? Meld je dan aan! Er kan in de zoekbalk van FB naar "NEV - Sectie Diptera" gezocht worden, of je kan deze link gebruiken:

www.facebook.com/groups/460498414748243/

Hollandse duinen

Niels-Jan Dek

Zoals de meesten van jullie waarschijnlijk weten was er afgelopen jaar een 5000-soortenjaar in Nationaal Park de Hollandse Duinen. Dit prachtige gebied ligt tussen de Noordzee en verschillen grote steden ingeklemd en is een prachtige variatie van natuurlijke duingebieden, landgoederen, bollenvelden, dorpen en steden. Het doel was om een grootschalige inventarisatie van het gebied te doen op het gebied van flora en fauna, hiervoor werden ook verschillende vallen gemonitord. Een deel van het materiaal van de vliegen en muggen uit de vier malaisevallen in het gebied heb ik bekeken en de leukste dingen hieruit wil ik graag met jullie delen.

In totaal hebben er vier malaisevallen in het gebied gestaan: een in het Middenbos bij Leidschendam, een in de Klip bij Wassenaar in grasland (Klip Gras), een in de Klip in het duingebied (Klip Duin) en een in het bunkercomplex Rijksdorp bij Wassenaar. Het algemene beeld van de vallen was dat er weinig variatie in de vondsten zat, mogelijk ook door de droge zomer? Het materiaal uit de vallen bestond met name uit grote aantallen galmuggen (Cecidomyiidae), dansmuggen (Chironomidae), rouwmuggen (Sciaridae) en in bepaalde periodes ook veel motmuggen (Psychodidae). Verder vielen de grote aantallen *Mycetophila fungorum* in de val van Klip Duin op in de maand september.

De steekmug *Coquillettidia richiardii* werd op 3 van de 4 locaties teruggevonden (De Klip, Meeuwenhoek en Rijksdorp). De larven van deze steekmug hebben een siphon met een vorm die geschikt is voor het doorboren van de stengels of wortels van waterplanten. Hierdoor zijn ze in staat om hun zuurstof uit deze planten te halen. De muggen werden gevangen in de periode mei tot en met september, dit is ook de vliegtijd die door Snow (1990) wordt aangegeven. Het is een algemene soort steekmug waarvan de vrouwtjes bloed zuigen bij zoogdieren, ook bij mensen.

In de val op het bunkercomplex werden twee leuke soorten Keroplatidae gevangen: *Macrocera phalerata* en *Keroplatus testaceus*.

In mijn ervaring worden beide soorten vooral gevangen op beschaduwde plekken, zoals ook het geval is met veel andere paddenstoelmuggen en verwanten. *Macrocera phalerata* is een opvallende soort door het oranje met zwart gebandeerde achterlijf en het geheel oranje borststuk. De vleugels hebben een zwarte tekening, over de vleugeltop loopt een donkere zwarte band. Het is een algemene soort, maar door de wat verborgen levenswijze wordt ze niet heel vaak gezien. *Keroplatus testaceus* is een grote soort (vrouwtjes tot 13 mm) met brede, afgeplatte antennes die geassocieerd wordt met houtzwammen. De larven maken een web onder de houtzwammen waarin ze de sporen van de zwammen opvangen. Deze sporen eten ze. De soort is zeldzaam en komt voor in ongestoorde bossen.

Een andere leuke soort die bij de Klip werd gevangen is *Sciapus laetus*, een slankpootvlieg. Dit is een bedreigde soort die met name in het kustgebied voorkomt, vaak in duinbossen. Een goede vertegenwoordiger dus van het Nationaal Park de Hollandse Duinen. De laatste soort die ik wil noemen is *Ormosia depilata*, een steltmug die zijn vliegtijd heeft rond de maand mei in natte bossen. Ik ben deze soort nog niet vaak tegen gekomen, maar tussen het materiaal uit de val in het Middenbos bij Leidschendam zat een mannetje.

Tijdens de bezoeken aan het gebied werden ook nog vele andere interessante soorten waargenomen, met name de typische duinsoorten kwamen vaak in grote aantallen voor. Zo konden de Kleine bretelrouwzwever (*Exhyalanthrax afer*), *Taxigramma elegantula* (een kleine Sarcophagidae uit de subfamilie Miltogramminae), *Periscepsia carbonaria* (een zwarte sluipvlieg met zwart getekende vleugels die veel op het duinzand te vinden is) en *Prosenia siberita* (een sluipvlieg met een opvallend lange zuignuit om nectar in bloemen op te zuigen) in behoorlijke aantallen worden teruggevonden. Kortom: een gebied wat behouden moet blijven!

Hilltoppende horzels in in Noord-Frankrijk

Laurens van der Leij

Van een aantal vliegensoorten is bekend dat ze doen aan hilltopping. Dat houdt in dat ze op een opvallend, bij voorkeur hoger, punt in het landschap in aantal bij elkaar te vinden zijn. In eerdere artikelen in de Vliegenmepper (Zeegers 2006a, Zeegers 2006b, Reemer & Zeegers 2010) werd al aandacht besteed aan het aggregatiegedrag in het algemeen en hilltopping van horzels in het bijzonder.

Op 17 augustus 2018 was ik samen met partner en een goede kennis aan het wandelen in de omgeving van Franse Wissant (Pas de Calais). Deze streek is vergeven van de overblijfselen van de Atlantikwall. Zo ook op de Mont de Couple (50.870, 1.704) een 163 meter grote heuvel ten zuidoosten van Wissant. Rond het middaguur vloog langs het pad naar boven een Koninginnepage maar boven was het niet alleen genieten van het uitzicht maar vlogen er ook hommeltachtige vliegen rond. Het was al vrij snel helder dat het hier om hilltoppende reehorzels (*Cephenemyia stimulator*) ging (figuur 1 en 2). De beesten vlogen als bezetene rond en ging af en toe zitten op de balustrade en de infopanelen en lieten zich zo makkelijk fotograferen. Helaas voor de reeën had ik geen netje en potjes bij dus verzamelen ging even niet.

Inmiddels werd mijn aandacht getrokken door een aantal grotere dode en halfdode vliegen die op de grond lagen. Typerend voor die beesten was het gekromde achterlijf. Ik heb een exemplaar meegenomen en

Figuur 2: Mannetje *Cephenemyia stimulator*. Foto Laurens van der Leij

bij de tent opgeprikt. Het bleek dat het hier om de paardenhorzel (*Gasterophilus intestinalis*) ging. Theo Zeegers (schriftelijke mededeling) bevestigde de determinatie en meldde dat hem geen geval van hilltoppende paardenhorzels bekend was.

Literatuur

Reemer, M. en Th. Zeegers 2010. Een aggregatie van *Hypoderma diana* op een zandweg (Diptera, Oestridae). - De Vliegenmepper 2010 (1): 3 - 4.

Zeegers, Th. 2006a. *Hypoderma diana* in aantal op de Veluwe. - De Vliegenmepper 2006 (1): 10.

Zeegers, Th. 2006b. *Pharyngomyia picta* (Oestridae). - De Vliegenmepper 2006 (2): 9.

Figuur 1: Mannetje *Cephenemyia stimulator*. Foto Corinne Veen